

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2005-4-136 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 05-78/1063-301
Karar Tarihi : 10.11.2005

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Tuncay SONGÖR, Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ,
Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI,
Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif ERSİN

B. RAPORTÖRLER : Serpil YANIK, Hatice AKKAYA KARAYOL

C. ŞİKAYET EDEN : Ganmaktaş Ganiogulları Makine Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Ankara Yolu Üzeri Galericiiler Sit. No:2 47050
Karatay/Konya
Temsilcisi: Av. Memduh OĞUZ, Av. Çiğdem SAK
Kemerli Çarşısı A Blok No:2/201 Konya

20

D. HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA

YAPILAN : Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş.
Büyükdere Cd. Tofaş Han No:145 Zincirlikuyu/İstanbul

E. DOSYA KONUSU : Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş. (Tofaş) ve bayileri arasında imzalanan bayilik sözleşmelerinin 1998/3 sayılı "Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği" kapsamında yer almayan rekabet kısıtlamaları içermesi nedeniyle 4054 sayılı "Rekabetin Korunması Hakkında Kanun"un ihlal edildiği iddiası.

30

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Şikayet dilekçesinde, Ganmaktaş Ganiogulları Makine Ticaret ve Sanayi A.Ş. (Ganmaktaş)'nin 1973 yılından itibaren Tofaş markalı motorlu kara taşıtlarının Konya ve çevre bölgesinde ana bayiliğini sürdürdüğü ve servis hizmeti verdiği, Tofaş'ın özellikle son dönemde bayiye düzenli biçimde mal teslim etmek, sözleşme bölgesinde başkaları ile sözleşme yapmamak gibi sözleşmenin kendisine yüklediği yükümlülükleri yerine getirmediği belirtilmektedir. Şikayet dilekçesinde, ayrıca, Tofaş ile şikayetçi arasında 2000 yılında yapılan bir anlaşma ile şikayetçinin aylık (....-....) otomobil almasının öngörüldüğü; ancak yaşanan ekonomik kriz nedeniyle istenen satışlara ulaşılamadığı ve stokların arttığı; bu şekilde mali sıkıntıya düşen şikayetçinin sözleşmeden doğan borçlarının ödenmesinde aksaklıklar yaşandığı; şikayetçi ile Tofaş arasındaki dağıtım anlaşmasının Tofaş tarafından (.....) tarihi itibarıyla herhangi bir feshi ihbar süresi tanınmaksızın feshedildiği ve bu konuda Konya Asliye Ticaret Mahkemesi'nde açılan davanın sürmekte olduğu ifade edilerek; Tofaş'ın dağıtım

40

05-78/1063-301

50 sözleşmesini usulsüz feshetmek ve dağıtım bölgesine yeni bir dağıtıcı atamak suretiyle 4054 sayılı "Rekabetin Korunması Hakkında Kanun"un 4. ve 6. maddelerine aykırı davranışlarda bulunduğu iddia edilmiştir.

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 18.4.2005 tarih, 2449 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 15.7.2005 tarih, 2005-4-136/İİ-05-SC sayılı İlk İnceleme Raporu, 21.7.2005 tarih, 05-48 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve söz konusu şikayetin reddine karar verilmekle beraber, söz konusu Rapor'da yer alan dosya konusu iddialara yönelik olarak soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla da, 4054 sayılı Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına 05-48/692-M sayı ile karar verilmiştir.

60 Anılan karar uyarınca düzenlenen 1.11.2005 tarih 2005-4-136/ÖA-05-SY sayılı Önaraştırma Raporu 7.11.2005 tarih, REK.0.08.00.00/328 sayılı Başkanlık önergesi ile 05-78 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ: İlgili Raporda;

- Türkiye Otomobil Fabrikaları A.Ş. ile bayileri arasında akdedilen bayilik sözleşmelerinin 1998/3 sayılı Tebliği kapsamında birer anlaşma olduğu, ancak Tofaş ile 46 bayisi arasında akdedilen bayilik sözleşmelerinin 1 nolu ekinde yer alan *"A.Şirket'in, tek taraflı olarak etki alanını yeniden düzenleme hakkı saklıdır...*

B.. Şirket Bölgede tek taraflı olarak yeni bayi tayin etme hakkını saklı tutar."

70 şeklindeki hükümlerin 1998/3 sayılı Tebliğ'in 7. maddesinin birinci fıkrası (d) bendine uygunluk göstermesi nedeniyle bayilik sözleşmelerinin 1998/3 sayılı Tebliğ'in sağladığı grup muafiyetinden yararlanamadığı,

- Bu haliyle Tebliğ hükümlerinin aşılması veya genişletilmesi niteliğinde olan söz konusu düzenlemeleri içeren bayilik sözleşmelerinin bireysel muafiyet almalarının da mümkün olmadığı,

- Ancak, ilgili sözleşmelerin söz konusu rekabeti sınırlayıcı hükümlerinin Tebliğ'de öngörülen amaca aykırı bir etki yaratacak şekilde uygulandıklarına dair herhangi bir bulguya rastlanmadığı, bu nedenle, sözleşmelerin tarafları hakkında şu aşamada bir soruşturma açılmasına gerek olmadığı,

80 - İlgili sözleşmelerdeki söz konusu rekabeti sınırlayıcı hükümlerin Kurul'ca takdir edilecek bir süre içerisinde kaldırılmasının ve yapılan değişikliğin Kurum'a tevsik edilmesinin gerektiği,

- Aksi takdirde Kanun'un muafiyet ile ilgili hükümlerinden yararlanamayan sözleşmelerin tarafları hakkında Kanun'un 40. maddesi uyarınca soruşturma açılacağına ilgili taraflara bildirilmesinin uygun olacağı

görüşlerine yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Tofaş tarafından üretilen veya dağıtılan motorlu araçların içerisinde rekabet ettiği ilgili ürün pazarı "yeni otomobil pazarı ile hafif ticari araç pazarı" olarak tespit edilmiştir.

100 Ayrıca önaraştırmanın konusu Tofaş bayi sözleşmesinin rekabet mevzuatına aykırı maddeler içermesi olduğundan ve bu sözleşmelerle düzenlenen Tofaş bayiliği satış, servis ve yedek parça satışını içeren 3S sistemi üzerine kurulduğundan, "Tofaş tarafından dağıtımı yapılan yedek parçalar" ile "bayi sözleşmesi kapsamındaki araçlara ilişkin servis hizmetleri" pazarları da ayrı ilgili pazarlar olarak kabul edilmiştir.

I.1.1. İlgili Coğrafi Pazar

110 İlgili ürünler olarak tespit edilen binek otomobiller ve hafif ticari araçlar ile bunların yedek parçalarının satışının ve bakım-onarımlarının ülkemiz genelinde herhangi bir ayırım olmadan arz ve talep edilen ürünler olması nedeniyle coğrafi pazar, "Türkiye Cumhuriyeti Sınırları" olarak belirlenmiştir.

I.2. Yapılan Tespitler ve Deliller

I.2.1. Tofaş ve Bayileri ile Yapılan Görüşmeler

I.2.1.1. Tofaş'ta Yapılan Görüşme

120 Tofaş yetkilileri, görevli Raportörler ile yaptıkları görüşmede, Tofaş'ın dağıtım sistemine ilişkin olarak; 3S olarak adlandırılan sistemin ana şirkete doğrudan doğruya bağlı ana bayilerden oluştuğunu belirtmişlerdir. Ana bayilerin altında onlara bağlı yetkili satıcı ve servisler vardır ya da bu bayiler kendileri satış ve servis uydu noktası açarak yapılabilmektedirler. Şirketin halen 79 ana bayisi, 8 uydu satış ve servis noktası, 36 uydu satış noktası, 5 uydu servisi, 12 yetkili satıcısı, 42 yetkili teknik servisi ve 19 yedek parça yetkili satıcısı bulunmaktadır. Ana bayiler dışındaki satış ve servis noktaları genelde ana bayilerle anlaşma yapan ayrı tüzel kişiliklerdir. Tofaş bu anlaşmaların tarafı değildir. Ana bayilerle yapılan sözleşmeler tek tip sözleşmeler olup motorlu taşıt satışı, servisi ve yedek parça satışının hepsini kapsamaktadır.

130 Tofaş bayilerinin bölgelerinin belirlenmesi yöntemine, bölge sınırlarında ya da bayi sayısında yapılan değişikliklere ve bu konudaki sözleşmesel düzenlemelere ilişkin olarak ise yetkililer; bölgenin genellikle il bazında belirlendiğini, bununla birlikte bölge belirlenmeden önce DİE istatistiklerinin kullanılarak bölge potansiyelinin hesaplandığını, büyükşehirlerin nüfusunun ve kişi başına düşen gelirin görece yüksekliğinin dikkate alınarak bu şehirlere birden fazla ana bayilik verilebileceğini, illerin potansiyelindeki değişikliğe bağlı olarak bölge sınırı ve bayi sayısının değiştirilebileceğini, bazı durumlarda ise mevcut bir bayinin bölgesinin genişletilebileceğini belirtmişlerdir. Yetkililere göre, bu konudaki değişiklikler

tarafların karşılıklı mutabakatı ile yapılabilmektedir. 2001 yılı öncesindeki sözleşmelerde Tofaş'ın bayinin bölge sınırını değiştirebileceği ya da bölgeye yeni bayi atayabileceği düzenlenmekle birlikte, uygulamada bayilerin mutabakatı aranmıştır. 2001 yılından itibaren aktedilen sözleşmelerde ise, sözleşmenin Ek-1'inde yer alan "Tofaş'ın bölgede yeni bayi tayin etme hakkı saklıdır" ibaresi uygulamaya paralel olarak çıkarılmıştır.

140 Yetkililer, bölge değişikliği konusunda mevcut uygulamaya örnek olarak, 2005 yılında, Adana ilindeki Birmot A.Ş. (Birmot)'nin yetkili satıcısı (tali bayii) olan Mıçılar'ın bayilik talebi üzerine, Birmot ile mutabık kalınarak Birmot'un bölgesinin bir kısmının Mıçılar için ayrılmasını göstermişlerdir.

150 Tofaş yetkililerine göre, zaman zaman sözleşmelerin feshi dolayısıyla boşalan bölgelere mevcut bayilerden ya da dışarıdan bayi ataması da yapılabilmektedir. 1999 yılından bu yana yalnızca Konya'da bulunan Ganmaktaş'ın bayiliği fesih yoluyla sona ermiştir. Feshin sebebi Ganmaktaş'ın Tofaş'a olan borçlarını ödememesidir. Mezkur şirket yerine o bölge için Koyuncu ile bayilik sözleşmesi yapılmıştır. Ganmaktaş dışında kalanların bayilikleri ise kendi istekleri ile veya karşılıklı mutabakatla sona ermiştir. Örneğin Afyon'da bulunan Kadayıfçioğlu A.Ş. kendi isteği ile Tofaş bayiliğini bırakmış, bu bölge Konya Akşehir'de bulunan Akhanlar'ın bayilik sözleşmesinde değişiklik yapılarak onun bölgesine dahil edilmiştir.

I.2.1.2. Fırat Otomotiv'de Yapılan Görüşme

Raportörlerin Tofaş'ın İstanbul'daki ana bayilerinden Fırat Otomotiv'in yetkilisi ile yaptıkları görüşmede, anılan şahıs tarafından;

- Sözleşme EK-1'in a bendinin 1/1 maddesinde acentenin İstanbul hudutları içerisindeki fiili etki alanının belirtildiği,
 - Yeni giren bayilerin kendileri ile aynı etki alanında olması halinde doğal olarak olumsuz etkilenecekleri, bu durumda yeni yatırım yapma eğilimlerinin de olumsuz etkilenebileceği,
 - Tofaş'tan aldıkları araçların bedeline kendi kar marjlarını koyarak tüketicilere sattıkları, Tofaş tarafından herhangi bir sınırlamanın söz konusu olmadığı, yalnızca tavsiye mahiyetinde fiyat bildirildiği,
 - Tofaş tarafından Fırat Otomotiv'in ticari politikalarına herhangi bir müdahale yapılmadığı,
- belirtilmiştir.

I.2.1.3. Üstün Otomotiv'de Yapılan Görüşme

170 Raportörlerin Tofaş'ın Ankara'daki ana bayilerinden Üstün Otomotiv San. ve Tic. Ltd. Şti. (Üstün Otomotiv) yetkilisi ile yaptıkları görüşmede, Tofaş ana bayilik faaliyetlerine, sözleşmede belirtilen bölgelerinin sınırlarında veya bölgede faaliyet gösteren bayii sayısında değişiklik olup olmadığına ve Tofaş'ın bayinin yeniden satış fiyatı, diğer satış koşulları ve ticari politikaları konusundaki etkisine ilişkin olarak,

05-78/1063-301

- Sözleşme'de belirtildiği şekilde belirlenen bölge içerisinde faaliyet gösterdikleri, vermiş oldukları hizmetlerde (satış, servis ve yedek parça) bölge sınırlaması bulunmadığı,

180 - Bayilik sözleşmesini imzaladıkları 2003 Nisan ayından itibaren bölgelerinin sınırlarında veya bölgelerindeki bayii sayısında herhangi bir değişiklik olmadığı, bölgede herhangi bir değişiklik söz konusu olduğu takdirde, bunun bayii ve Tofaş'ın mutabakatı ile gerçekleşeceği,

- Tofaş'ın yayınladığı tavsiye edilen fiyat listesi dikkate alınarak marjlarının belirlenmesi suretiyle satış yaptıkları, Tofaş'ın Üstün Otomotiv'in satış politikası üzerinde herhangi bir yaptırım bulunmadığı

Yetkili tarafından ifade edilmiştir.

I.2.1.4. Ali Uğurlu Motorlu Araçlar'da Yapılan Görüşme

190 Raportörlerin Tofaş'ın Ankara'daki ana bayilerinden Ali Uğurlu Motorlu Araçlar Paz. A.Ş. yetkilisi ile yaptıkları görüşmede, 1.6.2002 tarihinden itibaren Tofaş ana bayiliği yaptıklarını ifade eden söz konusu yetkili tarafından, bölgelerinde daha önce bayi bulunmadığı ve faaliyete başladıkları tarih sonrasında bölgelerinin sınırlarında değişiklik olmadığı, esasen, uygulamada bölge tespitinin öneminin bulunmadığı, aktif satışlarda dahi herhangi bir sınırlama bulunmadığı ifade edilmiştir.

Yetkili, ayrıca, Tofaş'ın sadece tavsiye edilen fiyatı bildirdiğini, kendilerinin pazarlığa ve piyasa şartlarına göre fiyatı oluşturduklarını, Tofaş'ın bayinin politikalarına hiçbir müdahalesinin bulunmadığını belirtmiştir.

I.2.1.5. Kartaş Otomotiv'de Yapılan Görüşme

200 Raportörler'in Tofaş'ın Ankara'daki ana bayilerinden Kartaş Karaoğuzlar Otomotiv San. Mamulleri Tic. A.Ş. yetkilileri ile yaptıkları görüşmede, Kartaş'ın 1.8.2003'ten beri Tofaş ana bayisi olarak Çankaya-Ankara bölgesinde faaliyet gösterdiğini belirten şirket yetkilileri,

- bölgeyi bayinin ve bölgenin potansiyeline göre Tofaş'ın belirlediğini, bölge sınırının yalnızca tesisleşme açısından önemli olduğunu, satış ve aktiviteler açısından herhangi bir önemi bulunmadığını, bölgeleri dışına satış yapabildiklerini,

- Sözleşme ile belirlenen bölgelerinde bugüne kadar herhangi bir değişiklik olmadığını, bölge sınırlarının değişmesi veya bölgeye yeni bir bayiliğin verilmesi söz konusu olduğunda Tofaş'ın mutlaka kendilerini bilgilendireceğini,

210 - Tofaş'ın yalnızca tavsiye edilen fiyat listesi gönderdiğini, kendilerinin Tofaş'tan alış bedeli ile işletme maliyetlerine kar marjını da eklemek suretiyle satış fiyatlarını belirlediklerini, bu fiyatların genel olarak tavsiye edilen fiyatın altında olduğunu,

- Tofaş'ın anılan bayinin satış koşullarına ve ticari politikalarına herhangi bir müdahalesinin olmadığını,

Ifade etmişlerdir.

220 Raportörlerce, önaraştırma sırasında yukarıda değinilen bayiler dışında, İstanbul Esenler'de Tofaş ana bayisi olarak faaliyet gösteren Gürses Oto'ya ve Ankara Yenimahalle'de faaliyet gösteren Birmot Yenimahalle Temsilciliği'ne gidilmiştir. Bu bayilerde önaraştırma konusu sözleşme maddesinin uygulanmasına yönelik olarak bilgi alınabilecek kişilere ulaşılamamıştır. Ancak anılan bayilerde görüşülen satış müdürlerinden, genel olarak Tofaş'ın bayileriyle olan ilişkilerinde Tofaş tarafından bayilere herhangi bir baskının uygulanmadığı yönünde bilgi edinilmiştir.

I.2.2. Tofaş ile Bayileri Arasında Akdedilen Bayilik Sözleşmelerine İlişkin Tespitler

Öncelikle, Tofaş'ın dağıtım sistemi, yapılanmalarını 3S (satış, yedek parça ve servis) olarak gerçekleştiren ve "ana bayi" olarak adlandırılan bayilerden oluşmakta olup, 1998/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında bulunmaktadır.

230 Tofaş Genel Müdürlüğü'nden edinilen ve Tofaş ile bayileri arasında akdedilen bayilik sözleşmeleri tek tip olarak hazırlanmış sözleşmelerdir. Bu sözleşmelerin kapsamı 1.1.(a) maddesinde; Tofaş ve Fiat markalı (ayrı ayrı veya ikisi birlikte sözleşmede Marka olarak adlandırılmaktadır) yeni otomobil ve/veya hafif ticari araç (ayrı ayrı veya ikisi birlikte) çeşitlerinin ve ayrıca bu araçların Tofaş tarafından dağıtımını yapılan orijinal yedek parçalarının Ek:1'de tanımlanan Bölgede satışını yapmak ve sözleşme kapsamındaki araçlara ilişkin satış öncesi ve satış sonrası servislerini sağlamak olarak belirtilmektedir.

240 Sözleşmelerin "Bölge" başlıklı 1.3. maddesinde ise, "*İşbu Sözleşmede Ek:1'de Bölge tanımlanmış olup, bunun yanı sıra, Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihte Bölgede mevcut olan tüm diğer bayilerin (varsa) toplam sayısı ve kimlikleri de belirtilmiştir. Bu diğer bayiler ve Şirket tarafından bunların yerine atanacak yeni bayiler işbu Sözleşmede 'Mevcut Bayiler' olarak anılacaktır.*" denilmektedir. Bu maddenin devamında da, bayinin doğrudan doğruya veya dolaylı olarak bölge dışında, sözleşme kapsamındaki ürünlerin dağıtımını için depo veya şubeler bulundurmayaacağı, sözleşme kapsamındaki ürünlerin pazarlanmasına yönelik herhangi bir faaliyette bulunmayacağı ve bu ürünlerin dağıtımını ve servisi için üçüncü şahısları kullanmayacağı düzenlenmektedir.

Önaraştırma açılmasına neden olan bölge tanımı ile ilgili hüküm ise, sözleşmelerin 1 no'lu ekinde yer almaktadır. Bu hüküm aşağıdaki gibidir:

250 "*A. Bu Sözleşmenin 1.1. maddesinde sözü edilen Bölge aşağıdaki gibidir:
... Şirket'in, tek taraflı olarak etki alanını yeniden düzenleme hakkı saklıdır.
B. Bölgedeki Mevcut Bayiler: ...
Şirket Bölgede yeni bayi tayin etme hakkını saklı tutar.*"

Sözleşmelerin Ek-1 maddelerinde bayinin bölgesi belirlenirken bölge ve fiili etki alanı olmak üzere iki kavram kullanılmakta, bölge genellikle belirli bir il olarak belirtilip fiili etki alanı ise söz konusu il sınırları içerisinde ilçe, semt veya caddelerle sınırları ayrıntılı olarak çizili daha dar bir alan olarak gösterilmektedir. Raportörlerin konuya ilişkin açıklama talebi çerçevesinde, Tofaş yetkilisi

05-78/1063-301

260 tarafından, etki alanı ifadesi ile bölge teriminin aynı anlamda kullanıldığı bildirilmiştir.

Bu çerçevede, ilgili sözleşmelerin yukarıda belirtilen Ek-1 hükümleri, Tofaş'ın bayinin bölge/etki alanını tek taraflı olarak yeniden düzenleme ve bölgede yeni bayi tayin etme hakkının saklı olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, sözleşmenin "Genel Hükümler ve Özet" başlıklı 8.11. maddesinde 1 den 6 ya kadar numaralandırılmış tüm eklerin sözleşmenin ayrılmaz parçasını oluşturdukları da belirtilmektedir.

270 Sözleşmenin 1 no'lu ekinde yer alan söz konusu hükümler, 1998/3 sayılı Tebliğ'in "Grup Muafiyeti Kapsamı Dışında Kalan Koşul ve Yükümlülükler" başlıklı 7. maddesinin birinci fıkrası (d) bendinde yer alan "sağlayıcının, anlaşma ile satıcının anlaşma bölgesinde faaliyet gösteren başka satıcı teşebbüslerle, anlaşma konusu malların dağıtım ve servisi konusunda veya anlaşma bölgesini değiştirmesi konusunda anlaşma yapma hakkını saklı tutması" şeklindeki Tebliğ hükmüne paralel bir düzenleme niteliğindedir. Yine, Tebliğ'in aynı maddesinin ikinci fıkrasında "Bu maddenin a, b, c ve d bentlerinde sıralanan rekabet sınırlamalarından bir veya birkaçı anlaşmada yer alıyorsa anlaşmada yer alan rekabeti kısıtlayıcı nitelikteki tüm hükümler de muafiyetten yararlanmaz." denilmektedir.

280 Tebliğ'de yer alan söz konusu düzenlemenin amacı, bayinin yatırımlarını korumak ve sağlayıcıların anlaşmaların fesih ile ilgili kurallarından kaçınmalarını önlemektir. Böylece bayilerin sağlayıcı karşısındaki bağımsızlıkları güçlenecek ve daha rekabetçi hareket edebilmeleri sağlanabilecektir.

Bu çerçevede Tofaş'ın bayilik sözleşmesinin 1 no'lu ekinde yer alan hüküm, söz konusu dağıtım sözleşmelerini 1998/3 sayılı Tebliğ'le tanınan grup muafiyeti kapsamı dışına çıkarmaktadır. Ancak Tofaş bayilik sözleşmeleri incelendiğinde söz konusu hükümlerin, bayilik sözleşmelerinin tamamında değil, 2001 yılından önce akdedilen ve bölge ve etki alanı şeklinde iki ayrı alanın tanımlandığı sözleşmelerin büyük çoğunluğunda yer aldığı, 2001 yılı ve sonrasında akdedilen ve yalnızca bölgenin tanımlandığı bayilik sözleşmelerinde ise, söz konusu hükümlerin yer almadığı tespit edilmiştir.

290 Buna göre, Tofaş'ın bayileri ile 2000 yılında imzaladığı 52 sözleşmenin 46 tanesinde önaraştırma konusu düzenleme bulunmakta olup, 2001 yılı ve sonrasında akdedilen 26 sözleşmede ise bu düzenleme yoktur. Dolayısıyla 2000 yılında akdedilen ve halen yürürlükte olan 46 adet bayilik sözleşmesi, içerdikleri hükümler sebebiyle 1998/3 sayılı Tebliğ'le tanınan grup muafiyeti kapsamı dışında kalmaktadır.

1.2.3. Tofaş ile Bayileri Arasındaki Yazışmalara İlişkin Tespitler

300 Tofaş Genel Müdürlüğü'nde yapılan yerinde incelemede önaraştırma konusu ile ilgili çeşitli yazışmalar elde edilmiştir. Örneğin, Tofaş tarafından Birleşik Motor San. ve Tic. A.Ş. (Birmot) Ankara-Çankaya Temsilciliği'ne gönderilen 19.4.2002 tarih ve 3119 sayılı yazıdan Kartaş ve Üstün Otomotiv'e Ankara'da ana bayilik verilmesi sırasında Ankara'daki mevcut bayi olan Birmot'un gelişmeden haberdar

05-78/1063-301

edildiği, Birmot Genel Müdürü ile konunun görüşüldüğü ve bu çerçevede Kartaş ile Üstün'ün taleplerinin değerlendirildiği anlaşılmaktadır.

Tofaş yetkilileri tarafından imzalanarak Birmot Adana Temsilciliği'ne gönderilen, Mıçılar'ın ana bayi statüsünde hizmetlerine devamı konusundaki 22.3.2005 tarih, 2164 sayılı yazıda ise, aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

310 *“Mutabık kaldığımız üzere, mevcut yetkili satıcınız Mıçılar Motorlu Araçlar Tic. ve San. Ltd. Şti. 2005 yılı Nisan ayından itibaren hizmetlerine ana bayi statüsünde devam edecektir. Bu amaçla, aranızdaki sözleşmenin 2005 yılı Mart ayı sonunda sona erdirilmesi gerekmektedir. Tofaş A.Ş. ile Birmot Adana Temsilciliği arasındaki sözleşmenin ise, ilgili sayfasının güncellenmesi gerekmektedir. Bu amaçla ekte gönderilen sözleşmenin 16. sayfasının kaşe ve imzalı olarak (2 kopya) geri gönderilmesini rica ederiz. “*

320 Birmot Adana'nın bölgesi, 2001 yılında imzalanan ve bölge hükmünün sonradan değiştirildiği sözleşme ile Adana ilinde, Seyhan, Karaisalı, Tufanbeyli, Pozantı, Feke, Aladağ, Salimbeyli ilçeleri ve Osmaniye ili hudutları olarak belirlenmiştir. Mıçıların bölgesi ise 2005 yılında imzalanan sözleşme ile Adana ilinde Yüreğir, Ceyhan, Kozan, Karataş, İmamoğlu ve Yumurtalık ilçeleri olarak belirlenmiştir. Yukarıda değinilen yazıdan, Mıçılar'ın o dönemde Adana bölgesinde Birmot'un yetkili satıcısı olarak faaliyet gösterdiği, şirkete ana bayilik verilmeden önce de, Adana ilindeki o dönemdeki mevcut ana bayi olan Birmot'la mutabık kalındığı anlaşılmaktadır. Söz konusu olay, RaportörlerinTofaş yetkilileri ile yaptıkları görüşmede tutulan bilgi tutanağında da, Tofaş yetkilileri tarafından bölge değişikliklerinde bayinin onayının alındığına örnek olarak verilmiştir.

Tofaş tarafından Konya ana bayilerinden Akhanlar Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.'ye gönderilen 28.1.2003 tarih ve 961 sayılı yazıda ise aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

330 *“İlgi yazınızda, Afyon ili sorumluluğunun Şirketinize verilmesi talebiniz ifade edilmektedir. Afyon ili yapılanma çalışmalarımız çerçevesinde bu ilin sorumluluğunun Şirketinize verilmesi talebiniz olumlu bulunmuştur.”*

Yukarıda değinilen yazıdan, Afyon ilinin Akhanlar'ın bölgesine katılmasının, Akhanlar'ın talebi üzerine ve Tofaş'ın uygun görmesi sonucunda gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Nitekim bu husus da Tofaş'ta düzenlenen bilgi tutanağında Afyon'da faaliyet gösteren Kadayıfçioğlu A.Ş.'nin sözleşmesinin kendi isteği ile sona ermesi sonucunda bölgenin Akhanlar'ın bögesine ilave edildiğine yönelik ifade ile belirtilmiştir.

340 Bölge değişikliğinden önce, Akhanlar Otomotiv ile Tofaş arasından akdedilen 27.7.2000 tarihli Sözleşme'nin 1 no'lu ekinde, Bayinin bölgesi Konya ili hudutları içi, Bayi'nin fiili etki alanı ise Akşehir, Doğanhisar, Tuzlukçu, Yunak Çeltik ve Ilgın ilçeleri sınırları olarak tanımlanmıştır. Bu sayfada ayrıca Şirketin tek taraflı olarak etki alanını yeniden düzenleme ve bölgede yeni bayi tayin etme hakkının saklı olduğu da düzenlenmiş, ancak yukarıda değinilen 28.1.2003 tarihli yazışma ekinde Afyon ilinin de Akhanlar'ın bölgesine dahil edilmesi nedeniyle sözleşmenin revize edilen ilgili sayfasında bu hükmün kaldırılmış olduğu tespit edilmiştir.

05-78/1063-301

Revize edilen ilgili hüküm, Akhanlar tarafından imzalanarak gönderilen sözleşme sayfasında şu şekildedir:

“A. Bu Sözleşmenin 1.1 maddesinde sözü edilen Bölge aşağıdaki gibidir: Bayi'nin bölgesi, Konya ilinde Akşehir, Doğanhisar, Tuzlukçu, Yunak Çeltik ve Ilgın ilçeleri ve Afyon ili hudutlarıdır.”

350 Bu çerçevede, Tofaş'ın bölge değişikliğine ilişkin olarak sözleşmenin yeniden düzenlenmesi durumunda sözleşmenin 1 no'lu ekinde etki alanını tek taraflı olarak yeniden düzenleme ve bölgede yeni bayi tayin etme haklarını saklı tutan hükümlere yer vermediği tespit edilmiştir.

Aynı konuya ilişkin olarak Tofaş Hukuk Bölümü yetkilileri tarafından imzalanan ve Tofaş'ın ilgili bölümü yetkililerine gönderildiği anlaşılan 31.1.2003 tarihli yazıda ise aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

360 *“Konya ili bayilerimizden Akhanlar Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin Afyon ilinin sorumluluğunun kendine verilmesi ile ilgili talebinin olumlu karşılansında yürürlükteki rekabet mevzuatı açısından herhangi bir sakınca bulunmamaktadır. Ancak, bu taleple ilgili olarak olumlu yönde verilebilecek bir kararın yine yürürlükteki rekabet mevzuatı çerçevesinde;*

-Bayimizin bu yeni bölge içinde uygun gördüğü şekilde yapılabileceği,

-Tofaş'ın, Bayimizin mutabakatı olmadan bu yeni bölgeyi değiştiremeyeceği,

anlamına geleceğini bilgilerinize sunarız.”

Yukarıda değinilen yazı, Akhanlar'ın bölgesinin genişletilerek Afyon ilinin de eklenmesi sırasında Tofaş'ın bayilerle ilgili biriminin, Tofaş Hukuk bölümünden aldığı bir görüş niteliğindedir. Bu görüşte yer alan ifadelerden de Tofaş'ın uygulamada tek taraflı olarak bayinin bölgesini değiştirmedeği ve bu konuda yürürlükteki rekabet mevzuatını dikkate aldığı anlaşılmaktadır.

370 Tofaş tarafından gönderilen faks mesajı ekinde yer alan ve Muğla ana bayilerinden Binlik Motorlu Araçlar San. ve Tic. A.Ş. tarafından Tofaş'a gönderilen yazıda ise *“20.000 USD yıllık kira çok olduğundan ve zarar ettiğimizden, Marmaris Showroom'u kapatıyoruz. Levhanın 25-26 Aralık tarihlerinde sökülüp alınmasını rica ederiz.”* ifadeleri yer almaktadır. Binlik Otomotiv'in bu talebi üzerine Tofaş tarafından cevaben gönderilen 30.1.2002 tarih ve 791 sayılı yazıda ise aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

380 *“... satış ve servis olarak yapılanmanız gereken Marmaris ilçesinin ve buna bağlı olarak Datça ilçesinin sorumluluk bölgenizden çıkarıldığını bilgilerinize sunarız. Aramızdaki sözleşmenin yapılanma bölgesi ile ilgili sayfasının revize halini ekte bilgilerinize sunuyoruz. Bu sayfaya kaşe ve imza atarak Şirketimize geri göndermenizi rica ederiz.”*

Bu ifadelerden, Marmaris ve Datça'nın bayinin bölgesinden çıkarılmasının bayinin talebinden kaynaklandığı ve sözleşmenin ilgili sayfasının da buna göre revize edildiği anlaşılmaktadır.

Tofaş tarafından Bozüyük Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.'ye gönderilen 18.6.2001 tarih ve 2852 sayılı yazıda ise aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

390 *“Bilecik ili Merkez ilçedeki bayimizin bayilik sözleşmesinin sona erecek olması sebebiyle bu ilin tamamının sorumluluğunun Şirketinize verilmesi öngörülmektedir. Bu hususta mutabık olmanız halinde, ekte sunulan yapılanma/etki alanınız ile ilgili sözleşme sayfasını imzalayıp Şirketimize göndermenizi rica ederiz.”*

400 Bozüyük Otomotiv, 2000 yılında Tofaş ile bayilik sözleşmesi imzalayarak Tofaş dağıtım sistemine katılmıştır. Yukarıda değinilen yazıda bir taraftan bölge değişikliği konusunda bu bayinin mutabakatının arandığı görülürken, diğer taraftan da bu yazının ekinde yer alan ilgili sözleşme sayfasında, sözleşmenin 1 no'lu ekinin 2000 yılındaki Tofaş'a tek taraflı olarak etki alanını değiştirme ve bölgeye yeni bayi tayin etme hakkı tanıyan şeklinin muhafaza edildiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla ilgili ekte bayinin bölgesinin Bilecik ili, etki alanının Bilecik ili sınırları olduğu; Şirket'in tek taraflı olarak etki alanını yeniden düzenleme hakkının saklı olduğu; Şirket'in Bölgede yeni bayi tayin etme hakkını saklı tuttuğu ifadeleri muhafaza edilmiştir.

Önaraştırmada elde edilen bir diğer belge Tofaş tarafından Çimenler Otomotiv Tic. San. A.Ş.'ye gönderilen 30.12.2004 tarih ve 9787 sayılı yazıdır. Bu yazıda aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

“Karşılıklı olarak mutabık kaldığımız üzere, Kars ve Ardahan illeri şirketinizin sorumluluk alanından çıkarılacaktır. Ekte verilen, sözleşmenizin revize olan ilgili sayfasının kaşe ve imzalı olarak gönderilmesini rica ederiz.”

410 Bu ifadelerden, Erzurum, Bayburt, Gümüşhane, Erzincan, Kars ve Ardahan illerinde faaliyet gösteren bayinin bölgesinin daraltılması sırasında mutabakatının alındığı; Tofaş'ın tek taraflı olarak bayinin anlaşma bölgesini değiştirmedeği anlaşılmaktadır.

Çimenler Otomotiv ile 2000 yılında yapılan bayilik sözleşmesinin Ek:1'inde;

“A. Bayi'nin bölgesi, Erzurum, Bayburt, Gümüşhane, Erzincan ili hudutları içi olup, Bayi'nin fiili etki alanı Erzurum, Bayburt, Gümüşhane, Erzincan illeri sınırlarıdır.

Şirket'in, tek taraflı olarak etki alanını yeniden düzenleme hakkı saklıdır.

B. Bölgedeki Mevcut Bayiler:

Şirket Bölgede yeni bayi tayin etme hakkını saklı tutar.” denilmektedir.

420 Yukarıdaki bölge 2003 yılında Kars ve Ardahan illerini de kapsayacak şekilde genişletilmiş, ancak bayinin bölgeden gerekli randımanı alamaması üzerine yaptığı talep üzerine 2004 yılı sonunda varılan mutabakat sonucu söz konusu bölgeden Kars ve Ardahan illeri çıkarılmıştır. Gerek 2003 yılındaki bölge genişlemesi gerekse 2004 yılındaki bölge daralması nedeniyle yapılan sözleşmenin ilgili sayfasının revizyonu sırasında Tofaş'ın tek taraflı olarak etki alanını yeniden düzenleme ve bölgede yeni bayi tayin etme hakkını saklı tuttuğuna ilişkin ifadelerin kaldırıldığı görülmektedir.

05-78/1063-301

Yine, Tofaş tarafından Kasapoğlu Kolektif Şti.'ne gönderilen 14.6.2001 tarih ve 2851 sayılı yazıda, aşağıdaki ifadeler yer verilmiştir:

430 *“Bolu’daki bayimizin sözleşmesinin sona erecek olması sebebiyle bu ilin sorumluluğunun, karşılıklı mutabık kaldığımız üzere Şirketinize verilmesi öngörülmektedir. Bu kapsamda, yine şifahen mutabakatınız bildirdiğiniz üzere Gümüş Otomotiv, Şirketinize bağlı yetkili teknik servis ve yedek parça yetkili satıcısı olarak hizmetlerine devam edecektir. Bu amaçla, ekte Şirketiniz ile Gümüş Otomotiv’in imzalaması öngörülen sözleşmeler verilmiştir.”*

Yukarıdaki yazıdaki ifadelerden, Bolu’daki bayinin sözleşmesinin sona ermesi sonucunda Bolu ilinin, Kasapoğlu Kolektif Şti.’nin bölgesine şirketin mutabakatı ile dahil edildiği anlaşılmaktadır.

J. GEREKÇE ve HUKUKİ DAYANAK

440 Motorlu taşıt sektöründe dağıtım, genellikle bir kategori olarak tanımlanabilecek benzer kısıtlamalar içeren yeniden satış anlaşmaları ağıyla örgütlenmekte olup söz konusu anlaşmalar rekabet hukuku açısından 1998/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği çerçevesinde değerlendirilmektedir. 1998/3 sayılı Tebliğ, motorlu taşıtlar sektörüne yönelik bir düzenleme olmakla birlikte, sektörde yapılan yalnızca belirli türdeki anlaşmaları kapsamaktadır. Motorlu taşıtların, yedek parçaların ve servis hizmetlerinin bir arada dağıtımını konusunda imzalanan anlaşmalar 1998/3 sayılı Tebliğ’in sağladığı muafiyetten yararlanabilmektedir.

450 Esas olarak Avrupa Birliği Komisyonu’nun Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına ilişkin 1475/95 sayılı Blok Muafiyet Tüzüğü’nün mehzaz teşkil ettiği 1998/3 sayılı Tebliğ’in amacı, motorlu taşıt dağıtımını ve servisinin tüketici yararı doğrultusunda etkin bir şekilde yapılmasını sağlamak ve sağlayıcının dağıtım sistemi içerisinde ve üreticilerin dağıtım sistemleri arasında etkin rekabetin gerçekleşmesini sağlamaktır.

Tebliğ, yukarıda ifade edilen amaçları gerçekleştirmeye yönelik olarak yetkili satıcıların kendilerine sağlanan münhasır bir bölgede faaliyet göstererek yaptıkları yatırımın karşılığını alabilmelerini, sağlayıcı karşısındaki ekonomik bağımsızlıklarını sürdürebilmelerini ve bu yolla rekabetçi güce sahip olmalarını sağlamayı da hedeflemektedir.

460 Öneriştirmanın konusu ise, Tofaş’ın, bayileri ile akdettiği bayilik sözleşmelerinde, bayinin bölgesini yeniden düzenleme ve bölgede yeni bayi tayin etme hakkını saklı tutan hükümlere yer vermek suretiyle 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesi kapsamında rekabet kısıtlaması oluşturup oluşturmadığının ve soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının tespitidir.

Değınilen hükümler, tek tip bayilik sözleşmelerinin 1 no’lu ekinde yer alan ve Tofaş’ın bayinin bölgesini (etki alanını) tek taraflı olarak yeniden düzenleme ve bölgede yeni bayi tayin etme hakkının saklı olduğunu belirten hükümlerdir. Söz konusu hükümler, 1998/3 sayılı Tebliğ’in 7. maddesi birinci fıkrası (d) bendinde açıkça muafiyet alamayacak koşul ve yükümlülükler arasında yer almakta olup

05-78/1063-301

470 Tebliğ'in aynı maddesinin ikinci fıkrası uyarınca bu durumda anlaşmada yer alan rekabeti kısıtlayıcı tüm hükümler de muafiyetten yararlanamamaktadır.

Tebliğ'in 7. maddesi birinci fıkrası (d) bendinde yer alan söz konusu düzenlemenin amacı bayinin yatırımlarını korumak ve sağlayıcıların anlaşmaların fesih ile ilgili kurallarından kaçınmalarını önlemektir. Böylece bayilerin sağlayıcı karşısındaki bağımsızlıkları güçlenecek ve daha rekabetçi hareket edebilmeleri sağlanabilecektir.

480 Tebliğ'de açıkça yasaklanan ve anlaşmanın grup muafiyetinden yararlanamamasına yol açan söz konusu hükümler Tebliğ hükümlerinin aşılması ve genişletilmesi niteliğinde olup, bu hükümleri içeren söz konusu anlaşmaya 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi çerçevesinde bireysel muafiyet verilmesi de mümkün değildir.

Önaraştırma konusu olan bayilik sözleşmesinin 1 no'lu ekinde yer alan hükümlerin rekabet hukuku mevzuatına aykırı olduğu açık olmakla beraber, önaraştırma sırasında Raportörlerce yapılan inceleme ve görüşmelerde söz konusu hükümlerin uygulamada Tebliğ'de öngörülen amaca aykırı bir etki yaratıp yaratmadığı da incelenmiştir.

490 Tofaş ile Türkiye sınırları içerisinde faaliyet gösteren bayileri arasında 2000-2005 yılları arasında imzalanan toplam 78 adet bayi sözleşmesinden, 2000 yılında imzalanan 46 adet bayi sözleşmesinin 1 no'lu ekinde Tofaş'ın tek taraflı olarak bayilerin fiili etki alanını değiştirme ve bölgeye yeni bayi tayin etme konusundaki haklarını saklı tuttuğunu belirten hükümlerin yer aldığı görülmektedir. 2000 yılından sonra imzalanan sözleşmelerin hiçbirinde söz konusu hüküm bulunmamaktadır.

500 Diğer taraftan; Tofaş yetkililerinin fiili etki alanı ve bölgenin eş anlamlı olduğunu belirten açıklaması doğrultusunda, 1998/3 sayılı Tebliğ anlamında anlaşma bölgesi olarak, sözleşmelerde dar bir biçimde tanımlanmış etki alanının esas alınması halinde, mevcut durumda Tofaş dağıtım sistemi içerisindeki tüm bayilerin bölgelerinin birbirinden farklı olduğu ve birbirleriyle kesişmediği görülmektedir. Her bir bölgenin müstakil olarak bir bayiye tahsis edildiği ve sözleşmelerin bu şekilde düzenlendiği Tofaş tarafından Kurum'a gönderilen yazıda da teyit edilmektedir.

510 Raportörlerin Tofaş'ta yaptıkları görüşmede, bölgenin genellikle il bazında belirlendiği ancak ilin potansiyelinin zamanla büyümesi gibi nedenlerle ihtiyaç halinde bölge sınırının ve bayi sayısının değiştirildiği, bazen mevcut bayinin bölgesinin de genişletilebildiği, bu konulardaki değişikliklerin ise tarafların karşılıklı mutabakatı ile yapılabildiği ifade edilmiştir. Bu görüşmede, 2001 yılından önceki sözleşmelerin bazılarında Tofaş'ın, kendisine bölge sınırlarında kolaylık sağlaması amacıyla tek taraflı olarak bayinin bölge sınırını değiştirebileceği ya da bölgeye yeni bayi atayabileceği şeklinde hükümler içerdiği yetkililerce kabul edilmiş olup, uygulamada daima bayilerin mutabakatının arandığı, 2001 yılından itibaren imzalanan sözleşmelerin Ek:1'inde yer alan "*Tofaş'ın bölgede yeni bayi tayin etme hakkı saklıdır*" ibaresinin uygulamaya paralel olarak çıkarıldığı belirtilmiştir.

05-78/1063-301

Bu görüşmede bölge değişikliği konusunda şu andaki uygulamaya örnek olarak, 2005 yılında, Adana ilindeki Birmot A.Ş.'nin mutabakatı alınarak bölgesinin bir kısmının Mıçılar için ayrılması gösterilmiştir. Nitekim taraflar arasında yapılan bu konuya ilişkin olarak yapılan yazışmalarda da Birmot'un mutabakatının alındığına dair bir ifade görülmektedir.

520 Söz konusu görüşmede ayrıca, zaman zaman sözleşmelerin feshi dolayısıyla boşalan bölgelere mevcut bayilerden ya da dışarıdan bayi atmasının da yapılabildiği; 1999 yılından bu yana Tofaş tarafından sözleşmenin feshedilmesi yoluyla sona eren tek bayiliğin, Tofaş'a olan borçlarını ödememesi nedeniyle Konya ilinde bayiliği sona eren Ganmaktaş'ın bayiliği olduğu; Ganmaktaş yerine o bölge için Koyuncu ile bayilik sözleşmesi yapıldığı ifade edilmiştir. Bu konuya ilişkin olarak verilen diğer bir örnek ise, Afyon'da bulunan Kadayıfçıoğlu A.Ş.'nin kendi isteği ile Tofaş bayiliğini bırakması üzerine Afyon ilinin, Konya Akşehir'de bulunan Akhanlar'ın bayilik sözleşmesinde değişiklik yapılarak onun bölgesine dahil edilmesidir. Taraflar arasında 2003 yılında Afyon ilinin Akhanlar'ın talebi ve Tofaş'ın onayı ile bu bayinin bölgesine eklendiğine dair yazışmalar bulunmaktadır.

530 Şikayet dilekçesi ekinde yer alan ve Ganmaktaş ile Tofaş arasında 2.10.2000 tarihinde akdedilen bayilik sözleşmesinin bölge ve etki alanına ilişkin hükmü şu şekildedir:

"A. Bayinin bölgesi, Konya ve Karaman illeri hudutları içi olup, Bayinin Fiili etki alanı Karatay, Selçuklu, Meram, Kulu, Cihanbeyli, Altınekin, Sarayönü, Kadınhanı, Derbent, Çumra, Ereğli, Emirgazi, Halkapınar, Karapınar, Beyşehir, Seydişehir, Derebucak, Bozkır, Hadım, Taşkent, Akören, Güneysınır ilçeleri sınırları ve Karaman ili sınırlarıdır.

Şirket'in tek taraflı olarak etki alanını yeniden düzenleme hakkı saklıdır.

B. Bölgedeki mevcut bayiler: Akhanlar Otomotiv A.Ş.

540 *Şirket Bölgede yeni bayi tayin etme hakkını saklı tutar."*

Bununla beraber, Akhanlar'ın sözleşmede tanımlanan bölgesi ile Ganmaktaş'ın bölgesi, fiili etki alanı itibarıyla birbiriyle kesişmemektedir. Kaldı ki, Ganmaktaş'ın bayilik sözleşmesinin Ek:1'inde, sözleşmenin imzalandığı tarihte Akhanlar'ın bölgede mevcut bayi olarak belirtildiği de görülmektedir. Yine Konya ilinde Ganmaktaş'ın sözleşmesinin (.....) tarihinde feshedilmesinin ardından 23.1.2002 tarihinde bayilik sözleşmesi akdedilen Koyuncu Akaryakıt Otomotiv A.Ş.'nin bölgesi ise Ganmaktaş'ın bölgesi ile hemen hemen aynıdır. Dolayısıyla şikayet dilekçesinde iddia edildiği gibi sözleşme süresince Ganmaktaş'ın bölgesine yeni bir dağıtıcı atanması söz konusu olmamıştır.

550 Ayrıca, uygulamada bayilerin bölgeleri değiştirilirken ya da bölgeye yeni bayi tayin edilirken ne gibi bir usul izlendiğine ilişkin olarak yapılan incelemede, bayilik sözleşmesinin Ek:1'inde rekabeti kısıtlayıcı ilgili hükümler bulunan Bozüyük ve Kasapoğlu, sözleşmesinde başlangıçta bu hükümlere yer verilip sonradan çıkartılan Akhanlar ve Çimenler, ayrıca sözleşmesinde ilgili hüküm bulunmayan Binlik isimli bayiler olmak üzere toplam 5 bayinin sözleşme bölgesinin bayinin

mutabakatı doğrultusunda değiştirildiğine; mevcut bir bayinin bölgesinden bazı bölgelerin çıkarılarak bu bölgeler için yeni bayi tayin edilmesi ile ilgili olarak ise, Birmot (Adana)'tan Adana ilinde Mıçılar'a bayilik verilirken mutabakat alındığına ve Ankara ilinde Üstün ve Kartaş'a Birmot (Çankaya) ile görüşüldükten sonra bayilik verildiğine ilişkin tespitlere ulaşılmıştır.

İncelemeler sırasında, Tofaş'ın, bayilik sözleşmelerinin bir kısmında yer alan ve kendisinin tek taraflı olarak bayilerin bölge/fiili etki alanını değiştirme ve bölgeye yeni bayi atama hakkının saklı olduğunu düzenleyen hükmü uyguladığına ilişkin bir yazışmaya rastlanmamıştır.

Diğer taraftan, bayilerle yapılan görüşmelerde Tofaş'ın bayilerin satış ve diğer ticari politikalarına ilişkin olarak herhangi bir müdahalede bulunmadığı, uygulamada bölge tespitinin de bayilerin tesis yapılanmaları dışında bir önemi olmadığı, hatta Tofaş'ın, bayilik sözleşmelerinde yasaklanmış olmasına rağmen bayiler tarafından bölge dışına aktif satış yapılmasına müdahale etmediği bilgileri edinilmiştir. Netice itibarıyla, bayilik sözleşmelerinin 1 no'lu ekinde yer alan hükümlerin, Tebliğ'deki düzenleme ile öngörülen amaca aykırı bir biçimde uygulandığına dair herhangi bir bulguya ulaşılamamıştır.

K. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre:

- Türkiye Otomobil Fabrikaları A.Ş. (TOFAŞ) ile bayileri arasında akdedilen bayilik sözleşmelerinin 1998/3 sayılı Tebliği kapsamında birer anlaşma olduğu, ancak Tofaş ile 46 bayisi arasında akdedilen bayilik sözleşmelerinin 1 no'lu ekinde yer alan "A.Şirket'in, tek taraflı olarak etki alanını yeniden düzenleme hakkı saklıdır..."

B.. Şirket Bölgede tek taraflı olarak yeni bayi tayin etme hakkını saklı tutar."

şeklindeki hükümlerin 1998/3 sayılı "Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği"nin "Grup Muafiyeti Kapsamı Dışında Kalan Koşul ve Yükümlülükler" başlıklı 7. maddesinin birinci fıkrası (d) bendine uygunluk göstermesi nedeniyle bayilik sözleşmelerinin 1998/3 sayılı Tebliğ'in sağladığı grup muafiyetinden yararlanamadığına,

- Bu haliyle Tebliğ hükümlerinin aşılması veya genişletilmesi niteliğinde olan söz konusu düzenlemeleri içeren bayilik sözleşmelerine bireysel muafiyet tanınmasının da mümkün olmadığına,

- Ancak, ilgili sözleşmelerin söz konusu rekabeti sınırlayıcı hükümlerinin Tebliğ'de öngörülen amaca aykırı etki yaratacak şekilde uygulanmaması nedeniyle sözleşmelerin tarafları hakkında bu aşamada soruşturma açılmasına gerek olmadığına,

- İlgili sözleşmelerdeki söz konusu rekabeti sınırlayıcı hükümlerin sözleşme metinlerinden çıkarılması ve yapılan değişikliklerin Kurum'a tevsik edilmesi için Kararın tebliğinden itibaren 60 gün süre verilmesine, aksi takdirde Kanun'un muafiyet ile ilgili hükümlerinden yararlanamayan sözleşmelerin tarafları hakkında

05-78/1063-301

soruşturma aılacağının ve aynı Kanun'un 16 ve 17. maddeleri uyarınca işlem yapılacağının ilgili taraflara bildirilmesine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.